

Ik dank u dat ik hier vandaag het woord mag voeren bij de aanvang van deze netwerkdag rond de projecten 'Kinderen Eerst'. De pilootprojecten zijn vorig jaar van start gegaan en vandaag zijn we hier bijeen om ervaringen uit te wisselen. Straks zal hier de studie 'Kinderen Eerst' aan ons worden voorgesteld. Die studie had tot doel (1°) een zicht te krijgen op de aanpak en voortgang van de overlegplatformen in hun pilootjaar, (2°) de 'best practices' te identificeren en (3°) een draaiboek uit te werken voor een goed functionerend overlegplatform.

De studie bevat ook beleidsaanbevelingen voor het federale beleid bevat. Ik heb ze met bijzondere aandacht gelezen en geanalyseerd. Op twee aanbevelingen zal ik straks verder ingaan.

Volgens de meest recente cijfers loopt 23 % van de kinderen op Europees niveau een armoederisico, een cijfer dat blijft toenemen. Het armoederisico bij kinderen is in heel wat Europese landen groter dan dat van de bevolking in het algemeen.

Ook in België is dat het geval. Hier heeft 18,8% van de jongeren onder 18 jaar een verhoogd armoederisico, tegenover 15% voor de volledige Belgische bevolking.

In België kennen we een goed ontwikkeld sociaal verzekeringsstelsel. Dat stelsel functioneert als een éérste vangnet tegen armoede en sociale uitsluiting. Levert onze sociale bescherming een bijdrage tot de bescherming tegen kinderarmoede? Het antwoord is duidelijk: ja. Het armoederisico bij kinderen halveert dankzij het bestaan van bijvoorbeeld de kinderbijslag en andere fiscale voordelen. Meer zelfs, het sterkste effect van deze financiële voordelen is er voor kinderen uit eenoudergezinnen.

Wie buiten het sociaal verzekeringsstelsel valt, heeft recht op sociale bijstand. De federale regering heeft trouwens beslist dat het leefloon, maar ook de laagste pensioenen en de uitkeringen voor mensen met een beperking, nog tijdens deze legislatuur zullen worden opgetrokken tot de Europese armoedegrens. De eerste stap in die richting hebben we dit jaar al gezet.

Naast ons sociaal verzekeringsstelsel en onze sociale bijstand, voorziet de overheid een reeks maatregelen die gezinnen ten goede komen. Weet u dat de sociale uitgaven voor gezin en kinderen in België meer dan 7% van de totale sociale uitgaven bedragen? Het gaat dan om uitgaven voor kinderbijslag, ouderschapsverlof, kinderdagverblijven, thuishulp, enz. Dit komt overeen met een totaalbedrag van 6,5 miljard euro.

Om onze inspanning te illustreren geef ik u slechts één voorbeeldje. De uitgaven voor ouderschapsverlof bijvoorbeeld zijn sterk toegenomen tussen 2002 en 2012, goed voor een groei op tien jaar tijd van 167 procent! Men kan dus zeker niet beweren dat de overheid – en dan spreek ik over de federale regering, de Vlaamse regering en de lokale overheden – weinig doet voor gezinsondersteuning en voor onze kinderen.

Maar armoede is een gesel met meer facetten dan enkel financiële. Arm zijn betekent immers uitgesloten zijn van alles waar normaal iedereen toegang toe moet hebben. De economische, sociale en culturele grondwettelijke rechten blijven voor velen dode letter. In die zin schendt het de menselijke waardigheid. Zonder het scheppen van de nodige voorwaarden voor zelfontplooiing op zowel sociaal, psychisch als economisch vlak, komt van al die mooie principes niets in huis.

Laat ik dus duidelijk zijn: armoede gaat heus niet enkel over het gebrek aan geld. Armoede gaat over mensen die in een kwetsbare situatie zitten of verzeild geraakt zijn. Armoedebelief moet ook oog hebben voor alle uitsluitingsmechanismen, niet enkel de financiële. Het is precies dat wat de lokale overlegplatformen 'Kinderen Eerst' beogen.

Een kind dat in armoede wordt grootgebracht, leeft vaak in ongezonde leefomstandigheden. Ze zouden dus vaker een beroep moeten doen op de gezondheidszorg, maar de kost van de gezondheidszorg vormt soms net een hinderpaal om dat te doen. We stellen ook vast dat er een link is tussen armoede thuis en schoolachterstand en tussen armoede en sociale uitsluiting. Voor kinderen die in armoede leven, is het bijvoorbeeld niet evident dat ze zich kunnen aansluiten bij een sportclub of deelnemen aan culturele activiteiten of zelfs aan bepaalde schoolactiviteiten.

Als we er niet in slagen de cirkel van de armoede te doorbreken, dreigt de achterstelling voor de rest van het leven meegedragen te worden. Door het gebrek aan opleiding vindt men moeilijk of helemaal geen werk, leeft men ook als volwassene in ongezonde omstandigheden, is het risico op een drugsproblematiek aanzienlijk, enzovoort.

Hoe pakken we dat aan? Wat zijn de mogelijke oplossingen? Als we kinder-armoede willen aanpakken, moeten we de armoedeproblematiek in het algemeen aanpakken én vooral ook de situatie van de gezinnen waarin kinderen leven/opgroeien. We moeten als overheid dus proberen in te grijpen op de levensomstandigheden van (aanstaande) jonge ouders en zorgen voor een aangepaste omgeving waar kinderen opgroeien.

Wat kan de overheid doen? Ze kan bijvoorbeeld de combinatie werk en gezin aantrekkelijker maken. Ze kan bijvoorbeeld het universeel recht op opvang, onderwijs of gezondheidszorg verzekeren, zodat deze diensten ook voor gezinnen in armoede kwaliteitsvol en betaalbaar blijven. Ze kan ook de participatie, dus de deelname van kinderen aan sport en spel, aan recreatie en cultuur stimuleren.

Om de efficiëntie van de beschikbare middelen te verhogen, wil ik daarom inzetten op een geïntegreerde aanpak. Actieve samenwerking is cruciaal. Samenwerking tussen de verschillende beleidsniveaus – het Europese niveau, het federale, gewesten en gemeenschappen, en het lokale niveau. Samenwerking ook tussen de verschillende beleidsdomeinen én ten slotte samenwerking tussen de organisaties die dagelijks in de steden en gemeenten bijdragen tot de strijd tegen armoede.

Momenteel leg ik de laatste hand aan een derde Federaal Plan. Alle bevoegde ministers van de verschillende entiteiten stellen daarin doelgerichte en gestructureerde maatregelen voor om de strijd tegen de armoede te concretiseren. Dit derde plan zal een specifieke aandacht besteden aan kinderarmoede.

In dat hoofdstuk is ook een centrale rol weggelegd voor de lokale besturen en de OCMW's. Zij staan dicht bij de mensen en werken op een laagdrempelige manier. Dat biedt een meerwaarde voor een effectief armoedebeleid.

Een voorbeeld van laagdrempelige aanpak is de werking van de lokale overlegplatformen 'Kinderen eerst', waarmee vorig jaar 50 OCMW's en 7 vzw's van start zijn gegaan. De platformen organiseren overleg en samenwerking met een breed spectrum van lokale actoren, zoals scholen, kinderdagverblijven, armoedeverenigingen of sportverenigingen.

De lokale overlegplatformen zijn voorbeelden van innovatieve projecten die met een methodiek van geïntegreerde aanpak op een proactieve manier kinderarmoede helpen bestrijden.

Zo dadelijk worden de resultaten van de begeleidende studie 'Kinderen Eerst' aan u voorgesteld. Het eindrapport is het resultaat van een participatief parcours van de pilootprojecten. De studie levert inzichten over wat wel en niet goed werkte tijdens het pilootjaar. Over wat een overlegplatform idealiter zou moeten doen. Welke stappen er nodig zijn om tot deze ideale situatie te komen. De studie identificeerde 'good practices' en presenteert een draaiboek voor een goed functionerend overlegplatform.

Ik ga kort in op twee aanbevelingen die in de studie geformuleerd staan. De eerste heeft het over de nood aan duurzaamheid en dus de verankering van de initiatieven. Ik ben daar aan tegemoetgekomen door de verlenging van de projecten met zes maanden. Dat is gebeurd in juni 2015. Er lopen op die manier momenteel nog 49 projecten. En vorige week is een nieuwe oproep gelanceerd tot verlenging van de lopende projecten.

Een tweede aanbeveling uit de studie heeft het over de nood aan organisatorische en inhoudelijke ondersteuning, zoals ervaringsuitwisseling. Die nood wordt hier vandaag beantwoord, met de organisatie van deze netwerkdag. De verschillende thema's die later vandaag aan bod komen, zijn thema's die de platformcoördinatoren zelf hebben aangebracht en als belangrijk naar voren hebben geschoven.

In de workshops komen thema's aan bod zoals het omgaan met gevoelige informatie, het samenwerken met de vele partners in een platform, het samenwerken met scholen. Verder zal er gediscussieerd worden over hoe niet-stigmatiserend kan gewerkt worden of over hoe partners gemotiveerd gehouden kunnen worden.

Veel stof voor discussie dus voor het uitwisselen van goede praktijken, voor het leren uit elkaars ervaringen, zowel uit de positieve als uit de negatieve.

Dames en heren, ik ga afronden.

Armoedebestrijding is een werk van lange adem. Er is al veel gebeurd. Maar er is nog veel werk aan de winkel. Ik kan u alvast van één ding verzekeren: er wordt gewerkt. Er worden beslissingen genomen. Er gebeurt iets!

En natuurlijk kan het nog beter. En natuurlijk willen we meer. Deze regering maakt van armoedebestrijding één van haar prioriteiten. En ik ben niet in een regering gestapt om het tegenovergestelde te doen van wat we afgesproken hebben.

Tot slot wens ik de POD Maatschappelijke Integratie te danken voor dit positieve initiatief en voor de praktische organisatie van deze netwerkdag.

U allen wens ik vruchtbare discussies.

Bedankt voor uw aandacht.

Elke Sleurs